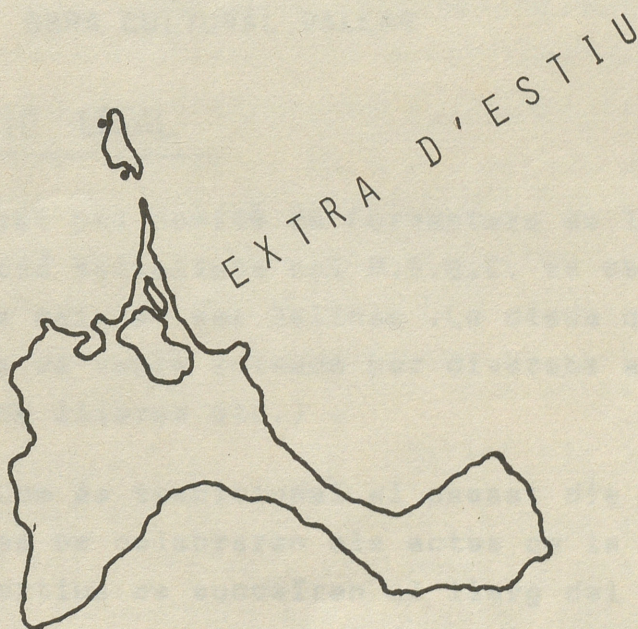
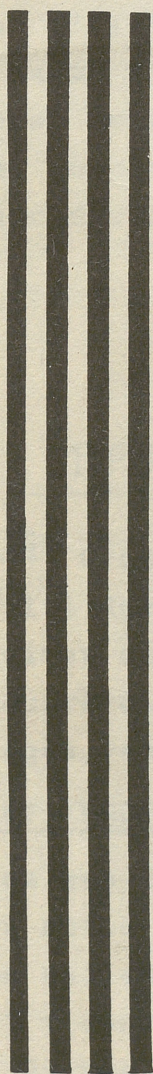

POBLE DE FORMENTERA

OBRA CULTURAL BALEAR

N.º 8 - 9 - 10

EDITORIAL

Dins aquest breu parèntesi estiuenc, que ha suposat una pausa en la periocitat de la revista, surt novament aquest número extraordinari que ve a reflexar l'actualitat d'aquests darrers mesos a la mostra illa, tot mirant també la projecció cap al futur .

Per una entitat com l'Obra Cultural Balear de Formentera que fa temps que veu clar la necessitat d'aconseguir que Ses Salines d'Eivissa i Formentera siguin declarades "Parc Natural" , creim que no és per demés remarcar la transcendència que té el fet que el Consell Insular hagi aprovat inicialment el Pla Especial de Protecció de Ses Salines. I, esperam que la majoria dels formenterers el sabrà valorar i recolzar .

Una bona i important nova ha estat la creació recentment del nou centre de B.U.P. com a extensió del I.N.E.M. "Santa Maria" d'Eivissa. És així la culminació d'una llarga lluita dels pares formenterers encaminada a aconseguir pels fills el poder realitzar el Batxillerat a Formentera. Amb aquest fet es compleix la vella aspiració dels formenterers de poder accedir a la cultura i al progrés .

OBRA CULTURAL BALEAR

INFORMACIO LOCAL

PRIMER DE MAIG

Organitzat pel comitè de Formentera de l'Unió General de Treballadors i l'Agrupació Socialista del P.S.O.E. es celebrà una festa popular el primer dia de maig a ses Salines . La diada que comptà amb una gran concurrència es va veure animada per diversos actes (tirada de galls, ball pagès, venda de llibres etc.) .

FESTES DE SANT FERRAN

Com és tradicional el passat dia 30 de Maig a Sant Ferran de ses Roques es celebraren els actes de la seva festa patronal . Diversos actes esportius es succeïren al llarg del dia culminant la festa amb una ballada pagesa, una cantada i les actuacions musicals de "Paco i Xesc" i den "Pep Esteve i Na Margalida" . Només ens queda un punt a remarcar, i és que ara encara els cartells fóssin tan sols escrits en castellà .

FESTES DE SANT JOAN I SANT PERE

Una de les festes més antigues i amb més tradició del nostre poble ha estat la de Sant Joan. Aquest any hem vist com aquesta festa ha set esborrada del calendari oficial per un organisme que no ha tingut en compte les nostres tradicions populars.

Malgrat tot la festa ha continuat festejant-se, com es el cas de la celebrada la nit de Sant Joan per la comissió de veïns de la Mola. A l'acte hi va participar un nombrosíssim públic que va disfrutar de la sangria, de les orelletes i d'un gran foc que il·luminava tot el poble del Pilar, a la vegada que s'iniciava una gran ballada.

El dia de Sant Joan a la plaça de Sant Francesc Xavier va tenir lloc una gran ballada que organitzà l'Obra Cultural juntament amb el Club Juvenil "Escoltes" de Formentera.

Així mateix, la nit de Sant Pere, organitzada per l'Unió de Pagesos, a l'escola des Cap, es va fer un gran foc i una ballada, acompanyada de bunyols i de vi pagés.

L'Ennorabona a tots i fins l'any que ve !.

CONCERT DE MÚSICA VIVA

La comissió local de Formentera de "l'Associació Pro-Música de les Pitiüses" va organitza el dia 21 de juny a l'església de Sant Francesc Xavier un concert de música viva a càrrec de la Coral de l'Escola Universitaria de Professorat d'E.G.B. de Ciutat de Mallorca dirigida per Baltasar Bibiloni. L'acte va constar de dos parts, una de cançons per instruments i una segona de cant coral. En aquesta segona part destacaven peces com la Balanguera, Bona nit blanca roseta, i altres populars mallorquines, menorquines, ruses etc.

PREMI BALADRE

L'Institut d'Estudis Eivissencs, convoca cada any una sèrie de premis per la festa de la Nit de Sant Joan. Un d'ells és el Premi Baladre, premi que va destinat als joves amb inquietuds literàries. Aquest any la guanyadora del premi ha set Neus Costa, al.lota de Formentera, pel seu recull de poemes titolat "Impressions".

L'acte d'entrega es celebrà en el poble de Sant Rafel de Forca. Moltes Felicitats !!!.

PLA ESPECIAL DE SES SALINES

En el ple celebrat a finals de Juny el Consell Insular aprovà inicialment el pla Especial de Protecció de ses Salines d'Eivissa i Formentera. Posteriorment passarà a exposició pública a la seu del Consell i als ajuntaments de Formentera i Sant Josep.

NOU CENTRE DE BUP

El Ministeri d'Educació i Ciència acaba d'acordar la creació d'un centre de BUP (extensió de l'Institut Santa Maria d'Eivissa)

a Formentera . Les llargues i constants gestions de l'Associació de Pares d'Alumnes de BUP i de l'Ajuntament de Formentera han culminat amb la concessió de tant important fet pel futur de Formentera. La creació d'aquest centre de BUP omple de satisfacció a tots els formenterers que veuen així, aconseguida una de les més anhelades reivindicacions . (Més informació a les pàgines centrals)

REUNIÓ DEL COMITE D' UCD A FORMENTERA

El passat dia 5 de juliol es reuniren al port de la Savina els comites de Formentera i d'Eivissa-Formentera d'UCD , presidits pel ministre de Justícia Iñigo Caverio i el President del Consell General Interinsular Jeroni Alberff. Durant les sessions es tractaren els diferents aspectes de la problemàtica illenca, com són: l'aigua potable, l'ordre públic (necessitat d'un destacament de Policia Nacional), l'educació (situació del nou centre de BUP, recentment creat), les instal·lacions esportives i un llarg etc.

PLE MUNICIPAL EXTRAORDINARI ; II DE JULIOL: El passat II de juliol es celebrà un Ple extraordinari que havia despertat una gran expectació, ja que un dels punts a tractar era el Projecte de Delimitació del Sòl Urbà .

Aquest projecte preveu una sèrie de nuclis urbans, com són : el de Sant Francesc Xavier, Sant Ferran de ses Roques, La Savina, El Pilar, Es Pujols, Punta Prima, Mar-y-land i Ca-Marí . Després d'aquesta breu exposició sobre els nuclis urbans, el PSOE va mostrar, ja d'entrada, la seva total oposició a que les zones denominades Punta Prima i Mar-y-land fossin considerades com a nuclis urbans, manifestant que de suprimir-se aquestes dos zones estarien disposats a aprovar el Projecte . L'UCD i CD es mostraren fàvorables a que el Projecte fos aprovat inicialment, a fi de que, així, podria passar a informació pública i llavors es farien les rectificacions que es considerassin oportunes. Però, degut a l'absència d'un regidor de CD, es produí un empat entre les dos postures .

Aquest fet, juntament amb una llarga polèmica sobre si l'aprovació es tenia que fer per majoria simple (UCD i CD) o bé per 2/3, postura que propugnava el PSOE, va fer que el Projecte quedés damunt la taula en espera d'un altre ple .

Seguidament es passà a comentar i a acordar una sèrie de punts, entre els quals destaquem :

1er) La concessió de quioscs a les platges de l'illa de l'Espalmador.

2on) Sol·licitar a la delegació del M.E.C. l'inclusió en el Pla Quatrienal, la creació d'un centre d'EGB a Sant Ferran de ses Roques; i que aquest centre fos un dels primers a construir a les Balears.

3er) Moció de CD, defensada per Antoni Serra, sobre la creació d'un port a la zona de Llevant, davant la qual s'acordà sol·licitar informació a la Junta de Ports.

PLE EXTRAORDINARI DEL DIA 17 DE JULIOL : El ple del 17 de juliol va ser una continuació del celebrat el dia 11, i el punt més important era el Projecte de Delimitació del Sòl Urbà . El projecte fou aprovat per majoria simple, on els vots, com ja era d'esperar, eren el d'UCD i de CD i l'oposició del PSOE. El portantveu del PSOE va indicar l'il·legalitat d'aquest acord i va fer referència al que havia pres l'Ajuntament de Sant Antoni sobre el Pla d'Ordenació d'aquest municipi, que fou aprovat per majoria simple i suspès pel Governador Civil .

EL G.O.B. A FORMENTERA

Organitzat per l'Obra Cultural i el Club Juvenil "Escoltes de Formentera" el passat mes de Maig es va fer la presentació pública del G.O.B. (Grup Balear d'Ornitologia) a Formentera. La presentació va correr a càrrec de Xavier Pastor, membre d'aquest grup ecologista, el qual feu una detallada exposició sobre el funcionament i la finalitat del grup. Hi ha que remarcar la constant lluita duta a terme per aquest grup en la defensa i salvaguarda de les nostres illes i del seu medi ambient, (sa Dragonera, s'Albufera ...ect.) .

Posteriorment i dins la setmana d'Ecologia i Medi Ambient organitzada pel Consell Insular, Joan Mayol, membre del G.O.B., va donar una conferència sobre la flora i la fauna de Formentera.

MÚSICA DE LA MEDITERRÀNIA

Els dies 30 i 31 de Maig i 1 de Juny es celebraren a Mallorca les jornades de "Música de la Mediterrània". Aquestes jornades organitzades pel CIEMEN, varen comptar amb la presència de representants de Sardenya, Còrsega, Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera. Els representants de Formentera eren el grup "Es Pastorells" que varen tenir una brillant actuació tant a Palma com a Manacor i a Pollença.

L'any vinent esta previst que aquestes jornades es celebrin a Menorca, comptan també amb la quasi segura presència d'altres illes de la Mediterrània .

CREACIÓ D'UNA ASSOCIACIÓ DE VEÏNS A LA VÉNDA DE PORTO-SALER

El dia 6 de juliol quedava constituïda a Can Jaume Paret (Porto-Saler) la primera Associació de Veïns de Formentera : l'Associació de Veïns de la vénda de Porto-Saler . La reunió , convocada per la Comissió de Veïns, comptava amb el següent ordre del dia :

- a) - Creació de l'Associació de Veïns i elecció de la Junta Directiva Provisional .
- b) - Debat de la problemàtica de la vénda de Porto-Saler (femer Can Mar - roig, port esportiu, camins, construccions etc.) .

Una vegada acordada la creació de l'Associació pel nombrós públic assistent (pràcticament la totalitat dels veïns) , es procedí a l'elecció de la Junta Directiva Provisional , que quedà constituïda de la següent manera:

President : JOSEP COLOMAR i FERRER

Vice-president : ANTONI RIBAS i RIERA

Secretari : AQUILINO YERN i COLOMAR

Interventor: SALVADOR SERRA i FERRER

Tressorer : VICENT FERRER i ESCANDELL

Vocals : JOAN PORTAS i MARI, JOAN RIBAS MARI, PERE JOAN MARI, JOSEP YERN i VERDERA, PERE YERN i MARI, VICENT RIERA i RIBAS, DIONISI MARI i MAYANS i VICENT CASTELLÓ i VERDERA .

Després de l'elecció la Junta Directiva acordà els següents punts:

- Convocar una taula rodona amb la presència d'un regidor per cada partit pel dissabte dia 12 de juliol al bar "La Palmera" (Can Xumeu Gall), amb la finalitat de debatre la problemàtica de la zona .
- Anomenar una comissió de la Junta Directiva per la redacció d'un Manifest

Pel seu interès, reproduïm el text d'aquest Manifest a continuació :

MANIFEST DE L'ASSOCIACIÓ DE VEÏNS DE LA VENDA DE PORTO-SALER

L'Associació de Veïns de la Venda de Porto-Saler vol exposar als organismes locals i provincials, i al públic en general, la postura dels veïns sobre els diversos problemes que afecten a la zona del seu àmbit, i que són els següents:

1er)-La venda de Porto-Saler és una zona agrícola i ramadera amb una gran majoria de petites propietats, i algunes finques rústiques amb gran futur com a explotació agrària; zona de boscos amb gran interès forestal i de caça; poblada de cases pageses i nombrosos xalets d'estrangers. Té una costa relativament baixa, amb una considerable riquesa piscícola, junt amb un port natural bastant arrecerat dels vents dominants, que ha sèt refugi ancestral de les embarcacions de la zona. Un dels fins fonamentals d'aquesta associació serà la defensa d'aquestes característiques que configuren aquesta zona a l'actualitat .

2on)-Possible abocador d'escombraries a Can Marroig. Davant les notícies d'aparecudes darrerament a la premsa, a les quals s'informava de la possible instal·lació d'un abocador d'escombraries a Can Marroig, aquesta associació vol fer veure la seua total oposició al dit projecte, propugnant que la millor forma de solucionar aquest problema seria un forn crematori. Som conscients de l'elevat cost que aquesta sol·lució comporta, així com de la seua escassa o nul·la rentabilitat; però creïm també que l'illa de Formentera té unes característiques molt peculiars i que hi ha que considerar l'absoluta necessitat d'aquesta instal·lació al preu que sigui, comptant amb l'ajuda dels organismes estatals, autonòmics i privats si és necessari .

- 3er)-Port esportiu de sa Pedrera. A la zona on es pretén construir-lo hi estan la majoria de les embarcacions dels residents de la zona, i tan la dita badia com els seus voltants és una de les zones que encara es mantenen conservades a l'illa.
- 4rt)-Estany des Peix. Consideram que l'Estany des Peix segueix estant contaminat i, per tant, exigim dels organismes públics una sol.lució dràstica i urgent a fi d'eliminar d'una vegada les altes cotes de contaminació existents que estan arribant a límits molt perillosos. També és imprescindible empendre un pla encaminat a la neteja i regeneració de la seua flora i fauna que està en greu perill d'extinció.
- 5è)-Camins. La totalitat dels camins de la zona estan pràcticament intransitables, creim que seria convenient prendre les mides oportunes per sol.lucionar aquesta situació.
- 6è)-Recullida d'escombraries. A Porto-Saler hi ha alguns contenadors d'escombraries però resulta que no es recull el seu contingut tan sovent com seria necessari i quan es recull se'n deixa molta esbarrejada pels voltants, sent aquestos focus de contaminació i pestil.lència. Exogim a l'Ajuntament que prengui les mides necessàries per una neteja adequada d'aquestos llocs.
- 7è)-Urbanisme. Estant una de les poques zones tranquiles de Formentera i desitjant que continui estant-hi ens oposam rotundament a qualsevol tipus d'urbanitzacions o de projectes urbanístics que rompin l'actual equilibri de la zona i del seu paisatge.
- 8è)-Telèfon. Al ser una zona suficientment habitada i distant dels minims serveis públics, creim que és imprescindible la instalació d'una cabina telèfonica a un lloc cèntric de la zona.
- 9è)-Transports escolars. Al estar a uns tres Km. de l'escola més pròxima, i no haver-hi transport escolar, exigim a l'Ajuntament i al Ministeri d'Educació i Ciència l'instalació d'un servei d'autocar pels al.lots d'EGB i Preescolar.
- 10é)-Torre de la Gavina. Instar a la Comissió del Patrimoni Històrico-artístic, que davant el greu estat de deteriorament d'aquesta, prengui les mides oportunes per la seua restauració, així com per preservar la zona dels voltants de tots possible edificació.
- 11è)-Cans amollats. Davant els constants problemes ocasionats pels cans amollats al bestiar, exigim a la Corporació Municipal que faci efectiu els acords presos a aquest respecte.

LA JUNTA DIRECTIVA DE L'ASSOCIACIÓ DE VEINS DE PORTO-SALER

=====

=====

=====

ENCARA ES VIU A GRECIA !!

LES FILADORES DE LES LLARGUES TRENES.

Mai es tallen els cabells i arriben a velles amb llargues i fines trenes argentades que es cobreixen amb un mantell color castanya fosc. El seu vestit, del mateix to que el mantell llarg fins als talons i amb diverses sobrefaldes, es canyaix sota el pit amb imperdibles especials, mantenint els pits junts i empinats. Les dones dels pobles del Jònic es senten orgulloses dels seus vestits tradicionals i els fan servir encara avui, especialment a l'illa de Lefkas.

A l'ombra de les verdes parres, les filadores treballen amb els antics fusos, la llana de les cabres que elles mateixes cullen; fa calor el sol braseix les oliveres, la gent s'amaga a les cametes blanques i emblanquinades, sota els sostres de parres penjants, al costat dels jardins de flors grogues i vermelles.

"Ya Su" et saluden quan passes, "zelis neró?" (hola, vols aigua?).

Pocs resisteixen el sol de la migdiada, regua el silenci al poblat, els grills canten, protegits per les espesses branques, un vell assegut vora el seu cafè et convida a menjar xindria, una música sona a la llunyania.

A la tarda la vida recomença i ens endinsem pel carrer polsagós i empinat al cor del poble. Algunes dones enfeinades comencen a preparar el sopar, els homes s'asseuen al portal amb el seu "Kopoloi"(1) i el seu cafè, els menys juguen al carrer, l'aire fa olor d'orenga. I seguim caminant i ens trobam de nou a la montanya, el vent assota els molins, la terra tan sols ofereix matolls punxuts. Agafem un camí a l'atzar, i... descobrim un oasi de verdor. Un verger, els camps de cultiu a una vall amagada: arbres fruiters ametllers, vinyes, i un refugi per a les cabres. Un ase solitari ens mira atentament, pareix que vol venir amb nosaltres però està fèrmat. Una família torna a la seva plantació, la dona sobre l'ase amb els fusos a la mà, un nen agaga les riendes, l'home mena les cabres: Es hora de tornar al poblat, la feina del dia s'ha acabat. Però les filadores mai acaben, i segueixen filant, així com segueixen visquent, i així com les seues trenes segueixen cresquent.

(1) El "Kopoloi" es una espècie de rosari que usen els homes, encara que no sigui amb fins religiosos.

TERESA ROCA

ENCARA ES VIU A GRECIA !!

ITACA, PATRIA D'UL.LISSES.

Qualsevol pescador de Vassiliki o Sivota te durà fins a Itaca si li ho demanes bé, i si li caus simpàtic t'oferirà pa amb formatge pel camí i potser tenguís la sort de sentir-lo cantar mentre estira l'ham o fa timó. Són unes quatre hores de viatge, hores en les que et sents com un ésser diminut surant sobre una mar tranquil·la entre altes muntanyes desètiques i illots sol·litaris. Es temps pot allargar-se si el teu pescador decideix aturar-se per estirar l'ham i tu també pots provar sort, els peixos del Jònic acudeixen aviat a la cita.

Un vaixell de línia te duria a Vathi, la capital de Itaca un port agradable però ple de velers i viatgers en trànsit. El creuer "Ionis" s'atura aquí en el seu trajecte de Cetal·lònia a Corfú i la seva sirena pareix que fa retumbar l'illa sencera tot i convertint Vathi en un centre de moviment, abraçades i comiats.

Però el pescador te durà a un altre lloc, un poblet del Nord anomenat Kioni, i abans de partir et dirà que aquí hi passaràs molts dies i et recordarà que no deixis de visitar la cova sagrada d'Apolo.

Itaca és encara més petita que Lefkos, més esquerra i desolada. No hi creix gaire cosa a la seva terra rocosa a excepció de les familiars oliveres només alguns perers, ametllers, vinyes i morres salvatges. La línia de la costa és d'una bellassa extraordinària i singular: un pot partir al fer-se de dia i caminar tot el dia escollint a l'atzar un estret carrerany entre les mates, i trobar-se de cop i volta damunt d'un pujol on la vista panoràmica talla l'alé on no es divisen éssers humans. I el dia següent, escullir un altre camí dels penya-segats i seguir-lo fins que acaba a una platja blanquinosa i deserta, o a una cova on Artemissa i Apolo eren venerats. Els esperits dels déus de l'Olimp estan vius a aquestes terres esquerpes i pareix que els seus habitants ho senten, potser inconscientment. A Kioni vaig parlar amb algunes dones que em paresqué que tenien un poder especial, com si estassin il·luminades per una força superior.

Una furgoneta de càrrega ens duu a Stavros, poble de l'interior, creuera de camins, i a Frijes, un altre port a pocs kms. de Kioni. L'illa és uniforme, el paisatge alt, i abrupte no varia.

Ens conten que Ulises adorava aquesta terra, la seva pàtria, i que els déus el mantengueren lluny d'aquesta durant 10 anys per provar-lo, i que sortí victoriós d'aquesta prova aconseguint de nou la seva pàtria i la seva muller Penèlope que li havia guardat fidelitat.

Diuen també que les dones d'Itaca són sempre fidels als seus homes i que esperen el seu retorn de la mar teixint preciosos tapissos.

TERESA ROCA

NOTES SOBRE LA FLORA DE FORMENTERA (Continuació)

Vores dels camins: Les cunetes de les zones rurals, no només a Formentera sino a tot Europa, són un bon lloc pels recol·lectors de plantes. En el passat aquestes pastures en miniatura eren usades per a alimentar vaques, ovelles, cabres, etc. però avui, amb l'introducció dels cotxes i la gasolina que conté un alt percentatge de plom, aquestes plantes han enverinat bastant bestiar, a causa d'aquest plom, fins al punt de que a alguns llocs la llet a arribat a resulta perillosa al consum humà. El plom de la gasolina es expulsat pel tub d'escapament i dipositat damunt les plantes en creixement. El plom que cau damunt la terra es va acumulant i les plantes el recullen i l'enmagatzemen en els teixits, i així continua el cicle fatal.

Per això no és d'aconsellar l'agafar plantes medicinals o per a l'ús cul·linari d'aquestes cunetes, encara que hi hagi exemplars esplèndids, N'annotarem algunes:

<u>SALVIA VERBENACA</u> L.	(Tàrrec)
<u>ECHIU LYCOPSIS</u> L.	(Llengua bovina)
<u>ALLIUM ROSEUM</u> L.	(All de moro)
<u>CHICORIUM INTYBUS</u> L.	(Xicòria)
<u>FOENICULUM OFFICINALIS</u> (o <u>VULGARIS</u>)	(Fonoll)
<u>URTICA DIOICA</u> L.	(Ortiga grossa)
<u>OXALIS PES-CAPRAE</u>	(Vinagrella)

Terres lleugerament àcides: Es estrany el fet de que, encara que les terres àcides estiguin generalment associades amb àrees plujoses que disolen i extreuen el calci, existeixen zones d'aquest tipus a Formentera malgrat l'escassetat de les pluges. Una d'elles es troba a la zona d'arbres del Cap de Barbaria, però la més rica es troba a la pujada de la Mola més amunt de l'hotel "Entrepinos". Moltes de les plantes que viuen en aquestes condicions són anomenades calcífugues perquè són incapaces de tolerar calç en quantitat en la terra. Però hi ha que assenyalar que, a causa de la presència dels pins, la flora aquí es limita a les plantes que poden tolerar els vessats químics d'aquestos.

Tambè hi ha que recordar que aquestos llocs de terra lleugerament àcida perduran en tant que els arbres que els cobreixen hi siguin, ja que, si es tallen, el més elevat grau d'evaporació subsegüent elevarà el nivell de calci d'aquestos sòls amb la conseqüent extinció de les calcífugues. Les plantes que citam a continuació es poden trobar a aquestos llocs:

<u>PINUS HALEPENSIS</u>	(P1)	(no és calcífuga)
<u>ERICA MULTIFLORA</u> L.	(Cepell)	
<u>ARBUTUS UNEDO</u> L.	(Arbocer)	
<u>CISTUS</u> espècies	(Estepes)	
<u>CYTINUS HYPOCISTIS</u> L.	(Margalida)	
<u>ANTHYLLIS CYSTISOIDES</u> L.	(Aubada)	
<u>LONICERA IMPLEXA</u>	(Xuclamel)	

Àrees d'ombra i humitat permanents: Aquí hi ha, naturalment, molt poques zones d'aquestes, i les que hi ha, estan confinades als interiors de pous i sínies. A mida que el nivell d'aigua subterrània de l'illa continua baixant a causa de l'increment del nombre de pous, alguns dels pous més antics, i la majoria de les sínies, han estat abandonats conforme l'aigua es feia més salobre. Dins d'aquestos pous, i sorgint de les pedres dels seus costats, es troben algunes petites plantes que pertanyen a la família de les falgueres. Tambè hi ha, a la Mola, un barranc profund i ombrejat, que a alguns llocs presenta aquestes mateixes condicions, que donen lloc a les mateixes plantes.

Personalment conec dos casos molt interessants de plantes amants de l'ombra, portats aquí per espores de la manera descrita prèviament al considerar les espècies exòtiques de l'illa. Un amic de Formentera, molt afeccionat de les plantes, va trobar un exemplar de PTERIDIUM AQUILINUM (Falguera), que creixia dins una cisterna abandonada i dins de la qual hi havia una mica de terra i alguns centímetres d'aigua. S'havia tapat la cisterna per a evitar que els animals hi caiguessin i la planta treia el cap per una creca de la coberta. Tenia una altura de quasi dos metres, i tenia les rels a l'ombra i a l'humitat permanent i el seu cap al sol.

Un altre cas estrany va ser el d'un tanc que va esta filtrant aigua durant tres o quatre anys, i al cap d'aquest temps havien nascut un bon nombre d'exemplars d'EQUISETUM (cua de cavall) d'una espècie no identificada. Quan varen reparar el tanc i

la terra es va secar, aquestes plantes simplement varen desaparèixer.

Veim idò, que, i tot dins d'aquest microclima petit i especialitzat, Formentera és interessant i capaç de produir resultats sorprenents. Incloem algunes de les plantes que regularment es poden trobar a aquestos llocs:

ADIANTUM CAPILLUS-VENERIS L. (Falzia)
ARISARUM VULGARIS (Rapa de frare)
UMBILICUS RUPESTRIS (Capellets de paret)
ARUM ITALICUM (Rapa)

FRANK JACKSON (Continuarà)

HE DESPERTAT I HE ESTIMAT

Els ocells aquest matí
m'han tret
d'un mal somni
i cantant-me a cau d'orella
m'han obert els ulls
de la nit
i la llum de l'albada
m'ha desfet
l'encantament d'ahir

.....

i he despertat
al dia
i he estimat
la vida

i he vist el Sol tremolós
darrera d'un nuvol gris
d'aquest matí
un xic plujos
i he sentit el Sol jove i fort
que omplia el núvol gris
del meu pit
amb llum d'or

.....

i he despertat
al dia
i he estimat
la vida .

TERESA ROCA

LA NOSTRA LLENGUA

TEORIA GRAMATICAL.

Cadira, cadires; Taula, taules

Quan una paraula acaba en -A- no accentuada es fa el plural ES, però en quan a l'escriptura de les consonants anteriors a la terminació, de vegades hi ha que fer canvis.

Per exemple: Boca, boques; Plaça, places; Aigua, aigües; Taronja, taronges; Vaga, vagues, tenen canvis, però

Porta, portes; Xemeneia, xemeneies; Poeta, poeta; Teulada, teulades no tenen canvis a les consonants precedents.

ELS MOTS

El brollador

L'avinguda

La clavaguera

Enmagatzemar

Magatzem

L'andana, voravia

L'entrepà

Les escombraries

La lleteria

La peixeteria

El cendrer

L'escuradents

El surtidor

La Avenida

La cloaca, alcantarilla

Almacenar

Almacén

La acera

El bocadillo

La basura

La lechería

La pescadería

El cenicero

El palillo

REFRANYS

A la plaça no parlis massa.

No hi ha mal que cent anys duri.

Es hòmens no s'amiden a palms.

ENDEVINETA

De dalt he baixat
ningú em diu bon dia
però així mateix
som ben requerida

FRANCESC ESCANDELL

DESIG

La nit és fosca
Flou. Per dalt i per baix...
Estic enfangat de desig
pensant en tu amb ànsia irrefrenable
i anhelant tenir-te més i més...
La teua veu angelical
(encara que no sé com són els àngels)
retumba dins la meua oïda
Ja confonc realitat i fantasia
i sent músiques, carícies i bufecs
i jo, també bufegant,
et record i, despert, somii
amb el teu cos,
la teua veu, les teues rialles...
El meu desig esdevé forfoll,
paroxisme, èxtasi
i m'oblid de la meua realitat
que, a la fi, també és la teua
aquesta nit d'hivern.

FRANCESC ESCANDELL

Sempre és descoratjador haver de parlar del : passat per tal de posar en evidència que la situació present és crítica. D'altra banda, és molt relatiu l'èxit que es puga obtenir amb la comparació de diverses èpoques, puix l'escala de tècnica de l'home motiva a cada descobriment important, una nova postura d'aquest davant la realitat .

¿Quina és i quina ha sét l'actitud dels formenterers i eivissencs davant la nostra llengua? Si mos remuntam uns cents d'anys endarrera, veurem que naltros érem pagesos de la part Nord del Principat de Catalunya i que parlàvem una llengua diferent del castellà o del francès, però que se semblava bastant a l'occità(1) . En aquella època es castellà(o espanyol) era per naltros una llengua forastera(en el sentit de que no l'enteníem), i consideràvem el castellà tan estrangers com hi consideram ara els alemanys : Catalunya era una nació amb un govern propi .

Naltros entram en joc quan el rei català Jaume I va començar la guerra contra els moros. La gent que habitava les zones més pobres i més poblades va ser cridada a treballar les noves terres: aquelles que els catalans havien guanyat als moros. Entre aquestes terres hi havia les Illes Balears i el País Valencià entre altres .

Això va passar fa més de set-cents anys. Llavors els habitants d'Eivissa i Formentera gaudien d'uns privilegis especials dins la nació catalana i l'única llengua d'aquesta gent era el català; els pocs que sabien escriure només ho sabien fer en la llengua que parlaven: el català .

L'any 1.715 l'exèrcit castellà va invadir els Països Catalans. L'any 1.783 surt un decret que obliga als estaments públics a fer servir el castellà(2). L'any 1.823 es comença a ensenyar en castellà a les escoles: fins llavors l'escola s'havia fet en català. Els formenterers i eivissencs, com els altres catalans, varem ser víctimes d'aquesta agressió lingüística i política .

Amb tot, no va ser fàcil implantar el castellà a les nostres terres: encara hi ha gent que no sap parlar el castellà ni poc ni mica i que l'entén bastant malament .

LA SITUACIÓ PRESENT

A Formentera (Eivissa ha seguit un procés semblant) es varen veure els primers forasters fa una trentena d'anys, però quasi tots els que es quedaven a l'illa varen acabar parlant com naltros. No ha passat així amb els que han arribat fa pocs anys; aquests varen arribar de colp, i quan varen veure que eren quasi tants com els formenterers varen constituir-se en comunitat apart: tot estava al seu favor (lleis, escola en castellà, etc.). Els formenterers mos varem sentir lingüísticament interiors i varem començar a aprendre el castellà pensant que és una llengua més important : en castellà parlen els governants, en castellà el parla més gent que no el català(3) , molts estrangers saben castellà, la burocràcia activa en castellà, en castellà parla la televisió i la ràdio etc.

D'acord que per ser parlants d'una llengua minoritària hem de conèixer una segona llengua de relació. Però aquesta segona llengua no ha de servir per ofegar-nos a naltros mateixos. Veureu : Suïssa és un estat on es parlen quatre llengües, i cada una d'aquestes és oficial al lloc on es parla; Canadà és un Estat amb una majoria de gent de parla anglesa, però un ciutadà de parla francesa es pot dirigir a l'administració en francès tranquil·lament. Això només vol dir que en aquests estats tots els ciutadans són considerats de primera, mentre que a l'Estat Espanyol hi ha ciutadans de primera (els que parlen en castellà), uns ciutadans de segona : catalans (País Valencià, Illes Balears, Catalunya) bascos, i uns ciutadans de tercera: gallecs.

Entre tanta dessolació llueix l'esperança: un grup de gent jove(4) que ha començat a interessar-se per naltros, per lo que és nostre, i que té confiança amb tu, POBLE DE FORMENTERA .

Treballem al seu costat: per un Estany d'es Peix net, per una illa presentable; contra l'especulació dels sicaris del cacic d'Eivissa; per un centre de BUP oficial a Formentera; per una escola on s'ensenyi la nostra llengua i en la nostra llengua; per uns drets que tots, com a persones, tenim: parlar en formenterer a qualsevol dels llocs que es parla en català.

NOTES:

- 1) L'occità és una llengua parlada a tota la part de l'estat francès coneguda com "Midi de la France". Actualment es troba en procés d'extinció.
- 2) Com comprendreu, això no es podia posar en pràctica entre una gent que ni tenia castellà ni tenia ganes d'aprendre'l.
- 3) El català el parlen, segons un cens de l'any 1960, més de sis milions de persones, una xifra molt considerable si tenim en compte que som una nació sense estat.
- 4) Entre aquests nous noms n'hi alguns realment prometedors: Bernat Joan Jean Serra, Francesc Escandell, Jaume Verdura i molts d'altres.

JOSEP SERRA

Una nació sense estat, un poble sense llengua? (II)

Si durant la dictadura hom podia atribuir les causes del ràpid deteriorament de la llengua catalana a la política repressora del règim —al temps que hom confiava ingènuament en un no menys ràpid redreçament tan aviat com s'aconseguís d'acabar amb la barbàrie feixista—, a hores d'ara, tres anys llargs després de la fi nominal del franquisme, en vista de quines han estat i no han estat les mesures empreses fins al present per tal de reparar la llengua i la cultura catalanes dels greus danys que li han estat infligits i en vista també de les perspectives existents en aquest sentit de cara al futur immediat, és de constatar: en primer lloc, com els actuals responsables de saldar efectivament el règim anterior i de bastir-ne un de nou (és a saber, el govern central espanyol en tant que detenedor del poder d'estat i les forces polítiques del Principat en tant que representants dels interessos del poble de Catalunya negligien o entrebanquen amb concessions distractives la inqüestionable i més que mai urgent necessitat de procedir a normalitzar l'ús de la llengua catalana per assegurar-li un tractament prioritari i restituir-la així, de facto; en la seva inalienable condició de llengua nacional de Catalunya; en segon lloc, com el ple restabliment de la llengua catalana i la seva igualtat equiparació funcional i ideològica amb l'espanyol no tan sols ha de resultar de la prèvia i imprescindible creació d'uns marcs institucionals polítics i culturals que permetin l'autorealització lingüística, sinó també de la mateixa capacitat de resposta de la societat catalana per precipitar una dinàmica autòctona d'expressió lingüístico-cultural que, tot fent front als condicionaments que l'afecten (gom ara el bony contret durant els decennis dictatorials, el fet de ser una llengua minoritària, en termes absoluts, en comparació amb la llengua amb què conviu, etc.), i reixi a imposar-se normalment a tot el conjunt de l'actual societat catalana en virtut de llur qualitat intrínseca i vàlida pertinença.

A) Pel que fa al govern central espanyol, és evident que el problema de la plena normalització lingüística de les constitucionalment anomenades comunitats autònomes no és mal sinó en la mesura en què, a efectes d'estratègia electoral interna i d'imatge política de portes enfora, li cal sostreure llurs llengües del status de llengües maleides a què les havia sotmeses el règim anterior i atorgar-los-en un de nou, més flexible i tolerant, que les identifiqui amb valors emotius, folklòrics i literari-culturalistes, en el qual estiguin dotades d'una funció apreudora més que no pas descriptiva prescriptiva; un status, en definitiva, que els impedeixi d'interferir-se, no ja a nivell estatal sinó fins i tot de comunitat autònoma, amb la que s'entén que ha de continuar essent única

moneda lingüística vàlida arreu i per a tot necessària, és a dir, amb la llengua espanyola. La coneixença d'aquesta continuïtat essent, segons la nova constitució, un deure ineludible de tot ciutadà de l'estat espanyol, alhora que constitueix un dret el fet de servir-se'n. Ara bé, atès que hom, ja que no al deure, sí que, almenys al dret, pot renunciar-hi, i atès que el text constitucional no preveu en justa contrapartida l'obligació dels espanyols residents a les comunitats autònomes de conèixer-ne, si més no, llur llengua respectiva, pot donar-se el cas teòric d'un català i d'un espanyol que, tot i atènyer-se o millor dit, pel fet d'atènyer-se—escrupolosament al que els dicta la llei de lleis, es vegin impossibilitats d'arribar a una correcta comprensió mútua.

Aquest exemple, caricaturat però deduït lògicament d'una interpretació literal de la constitució, explicita precisament unes ambigüitats en la nova legislació que són fruit tant d'una impotència com d'una ferma voluntat per part de l'estat espanyol de prosseguir, per bé que amb d'altres mitjans mes subtils d'acord amb les actuals perspectives, amb la política d'annexionisme lingüístic i cultural de les nacions no espanyoles. Una impotència, d'una banda, en tant que el franquisme, les oligarquies que el patrocinen, no reixen a bastir una supraestructura estatal prou rígida i monolítica per consolidar amb caràcter irreversible una cloent centralització espanyolitzadora i per exterminar la llengua i la consciència col·lectiva de les nacions sotmeses: d'aquí que els successors del franquisme, en la mesura en què són els fills d'una vergonyant impotència històrica, es vegin obligats a reconèixer, si més no formalment, l'existència d'aquestes llengües, a fer-les objecte d'un tractament especial. Una ferma voluntat annexionista, d'altra banda, en tant que l'objectiu últim d'aquest tractament especial de les llengües no espanyoles no és altre que el d'evitar-ne la plena equiparació amb la llengua espanyola i preservar-les d'una massa ràpida —a hores d'ara impropriadament— extinció. Res no exemplifica millor el doble caràcter de succedani i de sàvia aplicació de tolerància repressiva que revesteixen les mesures estatals empreses per tal de "protegir" les llengües no espanyoles, que el decret pel qual s'estipula l'ensenyament del català a les escoles del Principat. Aquest decret no evidencia tant la trista realitat que ja no és possible d'aprendre la llengua catalana tal com s'aprenen totes les llengües —per simple i directa immersió en el medi en què es parlen—, com els designis del govern central espanyol de barrar el pas a un procés efectiu d'immediata i plena catalanització.

Continua

Una nació sense estat, un poble sense llengua? (i III)

B) Que els detenedors del poder polític de l'estat espanyol maldir, d'una manera o altra, per destruir la llengua i la consciència de les nacions sotmeses al seu jou ha estat de sempre una constant històrica i, per tant, que continuï complint-se avui dia és un fet que no ha d'estranyar ningú; ara bé, que el gruix de les forces polítiques més representatives de Catalunya es facin implícitament copartícips d'aquesta lenta però sistemàtica destrucció de la llengua catalana és un fenomen —motiu per a molts no tan sols d'estranyesa sinó també d'indignada sorpresa i reprovació— relativament recent, tant com pugui ser-ho el breu període transcorregut d'ençà de la mort natural de la dictadura. Durant el prolongat transcórrer d'aquesta, tot el que era prohibit o simplement mal vist pels jerarques dominants era capitalitzat tot seguit per les forces de l'oposició, les quals, aprofitaven per convertir-ho en bandera i en eina reivindicativa. A la brutalitat dels uns corresponien les simplificacions dels altres. La qüestió nacional catalana, en tota la seva complexitat i especificitat es veié dels del primer moment involucrada en la primària dialèctica suscitada entre ambdós pols oposats. Podríem dir que ni el pol negatiu, representat pel franquisme, no aconseguí de subsumir aquesta qüestió en un passat que es volia definitivament enterrat, ni el pol positiu, representat per l'oposició, reeixí a assumir-la plenament en les múltiples implicacions que de cara al futur comportava. Encetada l'etapa postdictatorial, aquestes forces de l'oposició, esdevingudes progressivament unes alternatives de poder, han hagut de replantejar llurs estratègies i objectius de cara a una acció immediata, d'acord, doncs, amb uns criteris moderats i altament possibilistes que resulten del fracàs de la ruptura i de la corresponent imposició de la reforma política. Llur forçosa acomodació als nous imperatius vigents les ha dutes a renunciar a bona part de les reivindicacions formulades durant els temps heroics i a mostrar-se reticents davant d'altres que, tot i no poder ignorar, podrien a llur entendre ser contraproduents si es duïen a la pràctica segons les exigències teòriques en principi establertes. I, així, si bé els polítics catalans no han ni de molt desistit, ans al contrari, de continuar reafirmant Catalunya com a nació i d'exigir, doncs, els drets que com a tal li pertocquen no han pogut sinó mostrar-se reticents davant un dels problemes certament indestruïbles d'aquesta reivindicació nacional, però a hores d'ara tingut per inoportú. Aquest problema és el plantejat per la llengua, la "inoportunitat" del qual i les subsegüents actituds ambigües que provoca entre els polítics catalans cal remetre a dues causes ben diferents:

a) Una raó pragmàtica. La qüestió de la llengua no s'insereix avui dia en cap de les diferents pràctiques de classe en vigor a les societats industrials, no en constitueix ni de molt un objectiu prioritari. Abans, encara en plena galàxia de Demòstenes i de Gutenberg, la constant i imprescindible necessitat, per a tota classe social abocada a la lluita pel poder, defer-se amb un idiolecte o llenguatge codificat propi —en tant que vehicle de persuasió i eina de simbolització apta per expressar en termes genèrics i comunament acceptables els interessos d'aquesta classe i la seva concepció de la realitat— passava pel domini previ del màxim nombre de recursos inherents a l'idioma. Actualment, però, la invariable lluita de cada classe per l'assoliment d'un llenguatge propi passa ja de manera pràcticament exclusiva pel grau de control que es pugui exercir sobre els "mass-media". Aquests constitueixen el veritable motor de tot procés d'integració i d'intercanvi simbòlic, mentre que l'idioma no n'és més que el combustible; un combustible del qual existeixen moltes

marques, per cert. I, evidentment, en el cas que hom disposi de dues marques a l'abast, l'una de les quals presenti uns avantatges objectius sobre l'altra, o, dit d'una manera diferent, en el cas d'un bilingüisme diglòssic, amb un idioma, doncs, relegat enfront de l'altre a determinades condicions d'inferioritat, sembla molt clara quina ha de ser la tria, si més no per part dels campions per excel·lència del pragmatisme ara i sempre i aquí i arreu, o sigui, els polítics; els únics, d'altra banda, que disposen, ara els uns, ara els altres —o així cal esperar-ho—, d'un control efectiu sobre els "mass-media".

b) Una raó teòrico-ideològica. Allò que podríem anomenar el catalanisme històric travessa avui una profunda crisi que afecta principalment les bases més sòlides en què s'havia fonamentat fins ara. Hi ha nacionalismes, com ara l'espanyol o el francès, sorgits de la necessitat de justificar i de donar cohesió interna a supràstructures estatals artificioses, conformades tot al llarg del procés annexionista emprés per un estat imperialista —nacionalismes, doncs, de base espiritualista que han hagut de recórrer a la metafísica més demagògica ("España como unidad de destino en lo universal, Liberté, Egalité, Fraternité," etc.) per tal de presentar com un tot el que no eren més que nacions diverses sotmeses a l'arbitri i interès de la classe dominant d'una sola d'elles. El catalanisme, en canvi, va ser des del primer moment un nacionalisme de base naturalista, és a dir, fonamentat en realitats objectives, i això no perquè no tenia cap estat a justificar (el tenia, en tot cas, a conquerir), sinó perquè les exigències amb què formulava els seus objectius i els seus drets es basaven en la incontrovertible constatació dels trets diferencials de la societat catalana, una societat conformada unitàriament de manera natural per una mateixa història secular compartida, una mateixa llengua i una mateixa cultura. Era, doncs, un nacionalisme ètnic (que cal no confondre amb el racial), la millor fonamentació teòrica i pràctica del qual, a l'hora de lluitar per Catalunya i les seves llibertats nacionals, era precisament la de mostrar les més que evidents diferències històriques, lingüístiques, socials, culturals, econòmiques, etc. que aquesta ètnia presentava en relació amb la dels espanyols. Ara bé, a conseqüència de les grans immigracions dels darrers decennis, la composició ètnica del Principat s'ha vist radicalment alterada, fins al punt que avui la seva societat no resulta ni de molt homogènia, sinó tot al contrari, car es troba escindida en dos grans grups més que diferents entre si. Aquesta nova situació no tan sols ha originat i origina una llarga sèrie de problemes pràctics relatius a la mútua convivència d'uns i altres, sinó que també fa trontollar les bases suau aduïdes d'homogeneïtat ètnica en què de sempre s'havia fonamentat el catalanisme històric. La incertesa resultant, teòrica i ideològica, es tradueix essencialment en una crisi del concepte d'identitat catalana i en nous motius de recel i incomoditat davant la llengua autòctona.

On més clarament es revela l'esmentada crisi d'identitat és en la creixent tabulització de què ha estat objecte el terme "català", conseqüència alhora de l'evolució seguida per les diferents denominacions emprades per tal de referir-se als immigrants. Després de designar-los amb els noms de "murcianos" o de "xarngos" i, ateses les connotacions classistes i racials dels termes en qüestió —que tanmateix no podien expressar implícitament millor la consciència que del fet diferencial els catalans tenien i volien continuar tenint—, un hom va empecar-se, en un intent ingenu i volen-

ter per facilitar una integració que ja es preveia inevitablement necessària. L'expressió "els altres catalans"; a mesura que aquest "altres catalans" augmentaven en nombre i pulxança, sorgia encara un nou esbòç qualificador tendent a manifestar, ni que fos teòricament, la possibilitat d'integració, és a saber, "és català tothom qui viu i treballa a Catalunya", esbòç que traïa ja clarament un una crisi de la consciència d'identitat col·lectiva, car, per tal de poder englobar tots els nousvinguts, per tal de poder aferrar-se a la tan necessària i cada cop més inexistente homogeneïtat, renuncia a enquadrar dins el concepte de català tants de catalans escampats pel món que, per causes diverses, ni viuen ni treballen al Principat, però que ells mateixos són i se senten arreu on vagin representants d'una nació amb una història i una llengua inequívocues: Catalunya i el català. El darrer pas d'aquest procés de tabulització del nom de català —en demèrit dels catalans i en favor dels espanyols— és l'emprès, significativament, pel qual en teoria ostenta el càrrec més important de la política catalana quan s'expressa amb el terme de "ciutadans de Catalunya", presumiblement per tal de no ferir susceptibilitats dels espanyols —els catalans ja es sabut que no en tenen, entre d'altres coses perquè, com velem, formalment han deixat d'existir— i presumiblement també utilitzant el nom de "Catalunya" com una simple denominació d'una zona geogràfica determinada, situada al nord-est de "l'imperi espanyol".

Si el mateix terme designador de l'ètnia, el qual té al capdavant per referent la identitat d'aquesta, resulta, doncs, a hores d'ara suspecte, no cal dir com esdevé maliciós i embarassós allò que en constitueix un dels seus trets més immediatament caracteritzadors i diferenciadors, és a dir, la llengua. Aquesta, un dels factors cohesionadors per excel·lència de tot nacionalisme —del naturalista perquè no en té d'altre ni faltà que li fa, i de l'espiritualista perquè n'imposa un a costa de la liquidació de les altres ("Habla la lengua del Imperio; Parlez propre, parlez français")—, esdevé un factor disgregador en el si d'una societat heterogènia sotmesa a unes mateixes estructures estatals uniformadores. Els encarregats de vetllar per la unitat i la cohesió del tot social renuncien, doncs a tractar la llengua autòctona, pilar fonamental fins ara del nacionalisme català, com a component imprescindible del concepte d'identitat col·lectiva. Renuncien també a la integració lingüística i cultural dels espanyols, en tant que mesura superadora de la divisió avui existent, i això no pas tant per consciència de la pròpia feblesa davant el govern central espanyol —el qual impediria òbviament l'adopció de mesures expeditives en aquest sentit—, ni tampoc per por de l'actitud hostil o, en el millor dels casos, indiferent dels immigrants vers Catalunya i la seva llengua, com per inseguretats i confusions ideològiques propis. Els arguments clàssics i tradicionals de què s'havia servit inveteradament el catalanisme històric per tal de justificar i exigir la normalització en l'ús de la llengua ("escriure i parlar en la llengua del poble", "ensenyament en llengua materna", etc.) es giren ara en contra o en mateix, atès que aquest "poble" i aquesta "llengua materna" són en bona part espanyols. No cal dir com el neoliterarisme —que podria ser definit com aquest capgirament sistemàtic dels conceptes configuradors del catalanisme per tal d'aplicar-los, ara que ja disposa d'una base real i natural i no té per què recórrer a sofismes retòrics, a la massa espanyola establerta a Catalunya— s'aprofita d'aquest desconcert i el fomenta; així, mitjançant l'exercici d'una mecanicista però efectiva reversibilitat ideològica, presenta els catalans com

a imperialistes, i això simplement pel fet que els més conscients d'entre ells reclamen, d'entrada, l'acceptació, per part dels immigrants, de la realitat nacional d'on han fixat llur nova residència —la qual cosa no pressuposa la renúncia a la pròpia identitat—, i, en les generacions successives, ja nascudes a Catalunya, llur definitiva integració a aquesta. Els polítics catalans, desorientats, mancats d'una aprofundida assumpció del fet nacional català, amesellats davant l'esperança d'aconseguir una mica més de poder i davant l'amenaça d'haver de tornar a les catacumbes, incorren en els mateixos plantejaments reduccionistes i falsos establerts per la dictadura i prosseguits per l'actual neoliterarisme, i s'expressen, doncs, conseqüentment, en termes d'"imposar" i no "imposar" la llengua, d'actuar o no actuar com van fer els espanyols amb els catalans, etc. Els polítics catalans s'estan de comprometre's decididament en una acció política-cultural que mena a la progressiva equiparació a tots els nivells del català i de l'espanyol —la qual cosa comportaria un tracte preferencial de la llengua catalana per tal de fer-la del tot accessible i utilitzable als espanyols de Catalunya—, així com de desentendre's d'aquesta llengua autòctona i d'abandonar-la definitivament a la incessant fagocitació de què és objecte per part de l'espanyol. Els polítics catalans juguen a voler nedar i guardar la roba i adopten, doncs, davant el problema de la llengua, actituds híbrides i contemporitzadores. Els caldria potser parar esment que, amb llur comportament, amb llur ambigüitat i mitges tintes davant la magnitud de la qüestió aquí plantejada, no fan més que contribuir al procés de substratització i extinció a què es veu actualment sotmesa la llengua catalana. En relació amb ella, tota presa de posició teòrica i pràctica que no vagi més enllà de considerar-la "llengua pròpia" de Catalunya i que no tendeixi explícitament a restituir-la "de facto" en la seva encara usurpada condició de "llengua nacional de Catalunya, només fa que introduir neugeres variants en la persecució desencadenada a partir del 39 en contra seva i en contra de tot el que implica.

IV

De tota la present anàlisi, no se'n poden extreure —ni se'n volen extreure— sinó preguntes, formulades, això sí, amb un to malèvol i amarg. Preguntes del tipus de com ha de ser possible —i ho ha de ser—, en aquesta avançada segona meitat del segle XX, d'aconseguir que perduri i es desenvolupi la llengua i, per tant, la cultura, d'una nació mancada d'estar; de com pot resoldre's el dilema d'integrar una part d'una població, que, tot i residir-hi no ha assumit encara la realitat nacional catalana, sense disposar d'escola ni de "mass-media"; o bé de com introduir aquesta escola i aquests "mass-media" en una població, una part de la qual encara no ha realitzat la seva autointegració conscient; de com, en definitiva, engegant, sense uns suports polítics efectius i, per tant, sense una vida pública autènticament catalana a tots els nivells, un procés lingüístico-cultural prou extens i competent com perquè justifiqui l'existència viva d'aquesta llengua en virtut de les seves realitzacions presents i no de les d'un passat massa transcendentalitzat.

Joan A. ARGENTE
Jordi CASTELLANOS
Manuel JORBA
Joaquim MOLAS
Josep MURGADES
Josep M. NADAL
Enric SULLA

Durant la primera meitat del segle XIV, el rei català Alfons el Benigne repartí gran part del "regne de València" entre dos fills seus, instigat per la seva muller, Elionor de Castella. Els magistrats de la ciutat de València s'oposaren a la decisió reial i van fer saber al rei llur decisió de morir abans de consentir aquelles donacions. "Ah, reina! Açò voliets vós oir?", sembla que va dir el rei a la seua esposa. Elionor li respongué, tot plorant d'ira: "Señor, no lo consentirà el rey D. Alfonso de Castilla, hermano nuestro, que no los degollase a todos." I el Benigne pronuncià a llavors la famosa declaració:

"Reina, reina! El nostre poble és franc e no és així subjugat com és lo poble de Castella; car ells tenen a Nòs com a senyor, e Nòs a ells com a bons vassalls i companyons". Les donacions foren revocades.

L'any 1383 Pere el Cerimoniós havia dit en les Corts: "

Si esguardats vostres furs e constitucions i privilegis veurets que sots los pus franchs pobles del món". Semblantment parlà el rei Martí l'Humà, en les Corts del 1403:

"Qual poble és en lo món que sia així franc de franqueses e de llibertats ni que sia així liberal com vosaltres?"

Que els catalans eren (i som) amants de la llibertat no prova el fet que els pagesos remences (la terra que treballaven no era seua i eren explotats miserablement pels senyors feudals) aconseguiren el dret a la vida lliure a darrers del s. XV, gràcies a la Sentència arbitral de Guadalupe, pronunciada pel monarca Ferran II. La llibertat personal que els pagesos catalans ja tenien a les darreries del segle XV, grans masses de camperols d'altres països no la coneixerien fins als segles XVIII o XIX.

La història ens presenta el poble castellà com el poble castellà com un poble violent, imperialista, en el qual els seus governants tendeixen a subjugar els seus súbdits, tant com a subjugar els pobles conquistats a través de la seva arma més forta: la guerra.

Adolfo Suárez, fent honor en aquesta mentalitat, deia a "Nuevo Diario" el 21 de desembre del 1976:

"Pretendemos algo tan normal como que todos los españoles puedan expresarse en la lengua española que realmente hablan (sic!) y todo ello con naturalidad, sin perjuicio de la lengua común que España eligió libremente y sin ninguna imposición y que es de hecho su unitario medio de expresión hace ya mas de cuatro siglos".

L'any 1713 les tropes catalanes foren definitivament derrotades per les castellanques de Felip V. El tractat d'Utrecht (1713) posà fi a la llarga guerra entre catalans i castellans, i els Països Catalans sofriren una doble desgràcia: foren subjugats i foren dividits. Els territoris de Catalunya Nord queden definitivament sota domini francès, Menorca és atribuïda a la corona britànica (els menorquins foren els més assortats) i les altres Illes Balears, el Principat de Catalunya i el País Valencià foren incorporats al Regne de Castella (cal recordar que Isabel II és la primera a jurar com a reina "d'Espanya", l'any 1833: els monarques anteriors ho havien fet com a reis de Castella).

Ara veurem que el nostre coneixement de Castella no ha partit de la nostra pròpia voluntat:

- José Patiño, delegat del Consejo de Castilla per a informar sobre la situació de Catalunya durant la preparació del Decret de Nova Planta, escriu:

"el genio de los naturales es amante de la libertad...., son apasionados a su patria con tal exceso que les hace trastornar el uso de la razón, y solamente hablan en su lengua nativa".

-El 1717 s'aplica la Instrucción secreta de algunas cosas que deben tener presentes los Corregidores del Principado de Catalunya que, entre d'altres coses, diu: "Pondrà, (el Corregidor) el mayor cuydado en introducir la lengua castellana, a cuyo fin darà las providencias más templadas i disimuladas para que se consigue el efecto sin que se note el cuydado".

- Els anys 1768, 1799, 1837, 1862 i 1902 foren testimonis de normes legals destinades a la implantació total i absoluta del castellà en les terres de parla catalana que estaven sota el domini de l'oligarquia castellana. Els francesos feien un altre tant a Catalunya Nord, però d'una manera més "fina" que els espanyols.

- Un real decret de 1926 donava facultats als Governadors per a multar o empresonar als qui "se negaran a respetar órdenes del Gobierno o de alguna autoridad referente al uso o respeto a la lengua española"; això incloïa "la negativa o resistencia a usar la lengua española o a uso de otro idioma o dialecto(sic!) en vez de aquella ...".

Aquestes normes (lleis) foren interrompudes, en part, durant la Segona República i restablertes i incrementades pel govern franquista en els quatre decennis subsegüents a l'any 1939. La repressió encara dura: no se'ns ha reconegut encara la plenitud d'ús de la nostra llengua i l'aparell estatal només en coneix una: el castellà.

El poble català ha reaccionat contra la imposició d'una llengua estrangera, resistint-se al seu ús quotidià (si escrivim en castellà és perquè no ens han ensenyat a fer-ho com parlem) i defensant la llengua pròpia.

Podem concloure amb Jordi Carbonell que "l'afirmació que el castellà-o el francès- ha estat adoptat voluntàriament pels catalans, encara avui repetida (recordau el text d'A. Suàrez), és objectivament falsa. Només els decrets repressius i llur aplicació amb tot el poder de l'aparell de l'Estat Espanyol o de francès, en ambdós casos forces exògenes, han aconseguit introduir-lo als Països Catalans".

JOSEP SERRA i COLOMAR

COMUNICAT DELS PARTICIPANTS A LA TAULA RODONA SOBRE "EL PRESENT I FUTUR DE LA LLENGUA CATALANA"

CELEBRADA EN OCASIO DEL XVI CONGRES INTERNACIONAL DE LINGÜÍSTICA I FILOLOGIA ROMANICA

Tots els membres participants a la taula rodona *Present i futur de la llengua catalana*, presidida pel senyor Hilty (Zuric) i integrada per Badia i Margarit (Barcelona), Kremnitz (Munster), Pitarch (València) i Wandruszka (Salzburg), en el XVI Congrés Internacional de Lingüística i Filologia Romànica, celebrat a la Ciutat de Mallorca, ratifiquen en tots els seus termes el document del V Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes, celebrat a Andorra el 1979, aprovat per unanimitat a l'assemblea ordinària de l'Associació de Llengua i Literatura Catalanes, celebrada amb motiu del mateix Col·loqui, document que declara textualment:

1) Que es congratula de la promulgació dels reials decrets que introdueixen l'estudi de la llengua catalana dins el sistema d'ensenyament dels diferents Països Catalans i obren

unes possibilitats reals de normalització de la llengua i la cultura catalanes després del llarg període d'opressió que la mantenien reduïda a l'ús col·loquial.

2) Que temen que els termes en què ha estat redactat el real decret referent al País Valencià —que parla en tot moment de "llengua valenciana"— i el títol del de les Illes Balears —que fa referència a la "modalitat insular de la llengua catalana"— puguin introduir elements de confusió que obstaculitzin el procés mateix de normalització.

3) Que, com a especialistes en la matèria, prescindint de tota consideració política, se senten obligats a declarar:

a) Que la llengua catalana, tal com és reconegut per les acadèmies i les personalitats científiques d'arreu del món, comprèn dins l'Estat espanyol l'àmbit territorial de les Illes Balears, el País Valencià

i el Principat de Catalunya, a més d'una franja lingüística del territori aragonès.

B) Que perquè sigui possible la normalització de la llengua d'aquests territoris, cal ensenyar una modalitat de llengua vàlida per a tots ells i apta per a les manifestacions culturals i administratives a tots els nivells.

c) Que tot tipus d'ensenyament fet amb mètodes pedagògics no constitueix cap amenaça per a les diferents varietats locals i sociolectals, sinó que precisament pot contribuir a potenciar-les.

d) Que cal que totes les àrees lingüístiques tinguin un protagonisme actiu en el procés de normalització (tal com l'han tingut en els altres moments crucials de la història lingüística catalana) i participin directament en la planificació lingüística i en l'elaboració de les directrius pedagògiques. Per a

això és indispensable que tant els programes didàctics com els processos de selecció del professorat siguin elaborats coordinadament per representants científicament qualificats de totes les terres de parla catalana que tinguin titularitat única i vàlida acadèmica per a tot el territori, tal com succeeix en tota llengua de cultura, car estam segurs que només així la llengua catalana es veurà lliure d'obstacles en la seva normalització i podrà donar fruits esplendorosos que la seva tradició secular i la seva abundant producció literària actual permeten d'esperar.

En fer nostra aquesta declaració, expressam també el desig que el progrés en la normalització de la llengua catalana abasti, a més de l'ensenyament, els mitjans de comunicació, els usos administratius i totes aquelles funcions públiques indispensables per a la vida d'un idioma.

Redacció de " POBLE DE FORMENTERA ". Obra Cultural Balear .Formentera .
 Benvolguts amics :

Durant la meua breu estada a Formentera he pogut llegir la vostra revista, que m'ha interessat molt. Us felicito sincerament per la vostra iniciativa i desitjo que tingui llarga durada. Tant de bo en tots els indrets dels Països Catalans es poguessin trobar nuclis actius com el vostre per poder esperonar la tasca cultural i de reconstrucció nacional !

Voldria, tanmateix, fer un comentari a l'article de Josep Serra i Colomar sobre la famosa polèmica de la revista "Els Marges", perquè fa referència a unes paraules que m'atribueix i que jo mai no he dit .Suposo que l'amic Serra no devia trobar-se a l'acte de l'Aula Magna, ja que, altrament, no diria el que hi ressenya .

Puntualitzo :

- 1) Jo no dic que "la situació no està tan malament com es pinta", sinó al contrari: la situació sociolingüística és molt delicada. Ara: jo no crec pas que, al Principat almenys, la situació estigui més malament que cinc o deu anys enrera, com diuen els d'"Els Marges". Aixó ho he explicat en un article publicat a "Nous Horitzons" (Barcelona, març 1980, nº 60) .
- 2) Jo no he dit enlloc que el bilingüisme (entès com a bilingüisme diglòssic, òbviament) sigui un fet irreversible ni a Catalunya ni enlloc. Hi ha dues coses diferents: una és que el català ha d'esdevenir realment la llengua comuna (=nacional) de la nostra col·lectivitat. Una altra cosa és el fet inqüestionable que tot el món - i més encara els països petits - evoluciona cap a un multilingüisme de massa que no és cap desavantatge si la nostra societat pren clara consciència de normalitzar plenament la llengua comuna .
- 3) Jo no he dit mai que a Catalunya hi hagués dues comunitats sinó al contrari ! .Els qui ho diuen són els redactors d'"Els Marges", i jo no hi estic d'acord .Hi ha, certament, grups lingüístics, però no comunitats. Parteixo de la dada sociològica que la inmensa majoria de la immigració a Catalunya està en procés d'integració. Per tant, cal ajudar-la a catalanitzar-se. Al mateix temps que se'ls ha de respectar la llengua, cal fer-los comprendre que necessiten la llengua comuna, que no és altra que el català .En aquesta etapa ens interessa aconseguir que els adults almenys l'entenguin .Quant els infants, a la fi dels estudis d'EGB han de poder dominar el català i el castellà completament .(Us recomano un article col·lectiu titulat: Resposta a " Els Marges " publicat al mateix nº de "Nous Horitzons" i reproduït a "Serra d'Or" el mes d'abril o maig d'aquest any) .

Una abraçada del vostre amic .

FRANCESC VALLVERDÚ

L'evolució de l'illa de Formentera als darrers anys, la dècada dels 70, ha estat dominada per dos aspectes fonamentals : l'econòmic i el polític . Per una banda s'incrementava el desequilibrat creixement econòmic, iniciat la dècada anterior, basat en el desenvolupament del sector turístic, i per l'altra la transició de la dictadura cap a la democràcia, que culminaria en l'elecció del primer Ajuntament democràtic en 40 anys .

Una vegada culminada aquesta etapa , la redacció de "Poble de Formentera" ha cregut oportú realitzar un anàlisi, un balanç de la situació econòmica, social i política en que es troba la nostra illa en aquests moments; a la vegada que intenta esbrinar quines seran les línies bàsiques del futur immediat, d'aquesta dècada dels 80 que acabam d'iniciar.

A tal efecte, hem programat, amb entrevistes a les persones més significatives d'aquests sectors, aquest primer EXTRA-80 que compren tres temes bàsics a debat : L'Ajuntament , el turisme i l'ensenyament .

Aquests temes es veuran complementats, en nos succesius , amb altres com son : la sanitat, l'autonomia, l'agricultura, la pesca , l'ecologia, etc

Es indubtable que la situació de crisi econòmica internacional afecta d'una manera directe el sector hegemònic de la nostra economia: el turisme . L'incidència d'aquesta crisi, la reestructuració del sector turístic, la necessitat, cada dia més evident, d'una diversificació de la nostra economia i el futur econòmic de l'illa, són temes que intentarem abordar amb les entrevistes realitzades a dos personatges prou coneixedors d'aquesta situació : Josep Marí i Serra, President de la Petita i Mitjana Empresa de Formentera (P.I.M.E.F.) i Francesc Ferrer , President de la Federació d'Hosteleria .

Estretament relacionats amb el turisme estant el medi ambient i el sector de la construcció, dels quals ens en parla l'arquitecte Francesc Negre .

També, és evident que uns dels temes de constant actualitat a Formentera és l'ensenyament . La seva situació si bé ha millorat molt en aquests darrers anys, no deixa d'estar resolta del tot . La situació actual i a curt plaç, a Preescolar i a EGB és analitzada per Isidor Torres. A BUP, després de la recent creació d'un centre depenent de l'INEM Sta. Maria d'Eivissa, la situació escolar quedà resolta satisfactoriament, fet que ens explica Antoni Tut i Ferrer, President de l'Associació de Pares de BUP de Formentera .

Fa cosa de poc més d'un any quedà constituït el nou Ajuntament democràtic de Formentera! L'activitat municipal ha estat intensa al llarg d'aquest any. Els problemes a resoldre són molts i greus al igual que les

tensions i polèmiques interpartidistes .A fi d'analitzar la complicada actuació municipal d'aquest 1er any, hem entrevistat al Batle i als caps dels restants grups polítics .

ENTREVISTA AMB ANTONI CALAFAT BATLE DE FORMENTERA

I - ¿Quin balanç en feriu d'aquest primer any d'actuació municipal del Consistori democràtic ?

Creim que el primer any ha servit d'acoblament i adaptació entre els membres d'aquest Ajuntament per fer front a totes aquelles coses que amb la gestió democràtica de l'Ajuntament s'han anat sol.lucionant dins de les possibilitats d'aquest , per altra part mirar de canalitzar els problemes a cada comissió per que aquestes treballassin i estudiassin les sol.lucions a aplicar a cada moment .

Un any de gestió ,diria que dins de poc temps s'aniran veient els resultats, sempre i quan els representants d'aquestes comissions informatives es preocupin més de treballar i donar sol.lucions, en lloc de fer-li punta a tot alló que pugui donar fruits polítics .

2 - ¿ Com valoreu l'actuació d'UCD dins l'Ajuntament ?

UCD no pot valorar la seua actuació , creim que no és ètic autovalorar-nos , sino que és el poble el que ha d'analitzar si la gestió ha s'et positiva o negativa .

UCD ha col.laborat i col.laborarà amb tot aquell a qui de veritat preocupi tot lo que està pendent de realitzar a Formentera , i és aquí on estam utilitzant conjuntament amb els nostros hòmens al govern tota la nostra influència amb fins de sol.lucionar totes quantes deficiències tenim, d'aquesta forma es podrà veure si la gestió d'UCD ha valgut la pena .

3 - ¿ Quins son els projectes a realitzar mes importants ?

No ni ha cap dubte que els projectes més importants és centran en aigua potable i residuals l'ensenyament i urbanisme .

L'aigua potable nos preocupa , i estam fent gestions a nivell nacional ja que el projecte i abastiment d'aquestes aigües han de ser subvencionades per l'Estat , som conscients , de que no es pot gravar l'economia del ciutadà amb més càrregues i impostos, esperam que d'aquí a dos o tres mesos es podrà concretar més d'aquest projecte .

I, referint-mos a aigües residuals, tenim un projecte per a sanejar els nuclis de Es Pujols, Sant Ferran de ses Roques, Sant Francesc, La Savina a ser possible abans de la temporada de 1981, aixó com a primera fase, d'aquí a dos mesos es farà un calendari de treball encaminat a donar sol.lució a donar sol.lució a aquests nuclis que tant lo necessiten. Referent a l'ensenyament ja s'ha aconseguit el batxiller a Formentera pel pròxim

curs, ja que el Ministeri d'Educació ha autoritzat dos centres per aquests fins, un d'ells per Formentera, això no obstant s'està mirant la possibilitat, que és una necessitat, de construir un Centre Nacional d'Ensenyament General Bàsic a Sant Ferran de ses Roques, això suposaria donar-li una sol.lució a l'E.G.B. a l'illa.

- 4 - Sense cap dubte, el gran tema a afrontar per l'actual Consistori es l'urbanisme i el sanejament ¿quins projectes hi ha al respecte ?

Si nos referim a l'urbanisme s'està esperant a treure a l'opinió pública el projecte de delimitació del sòl urbà, aiximateix redactant unes normes subsidiaries de planejament pel tècnic Sr. Xavier Magrinyà. UCD treballarà i tractarà de que vagi a bon fi ja que som conscients de que Formentera necessita un planejament urbanístic que reguli la construcció, esperam que tots els partits polítics estiguin d'acord a que Formentera tengui aquest planejament fet per tots i per a tots.

En quan a sanejament, com he dit abans, quan hagin passat dos mesos podrem parlar de realitats i no de promeses.

- 5 - ¿ I la situació sanitaria ? Estam esperant la realització de les obres d'ampliació del centre actual, aquesta ampliació ja està aprovada per un import d'onze milions de pessetes, permetrà un millor servei assistenciari ja que diversos especialistes podrien venir periòdicament a Formentera, això no obstant s'estan fent gestions i esperam que es converteixi en realitat.

- 6 - ¿ I els transports i comunicacions ? Referent a transports, creim que Formentera està degudament atesa, si abans hi havia manca de servicis avui no podem dir lo mateix, el transport marítim d'Eivissa a Formentera és inmillorable i no cap cap critica a aquest respecte, puix hi ha que ser realistes i pensar que una illa duu problemes però també satisfaccions.

I, en quant a comunicacions, esperam que la companyia telefònica acabi l'ampliació de la central a Formentera i millori el servei que fins avui no és gaire satisfactori.

- 7 - L'economia de quassi tots els municipis es fortament deficitaria, ¿quina es la situació de la hisenda municipal ? S'ha passat d'un pressupost de quinze milions a trenta-quatre, i això no obstant mos ha quedat una mica baix, però lo important és que tot el poble contribueixi perquè d'aquesta manera l'Ajuntament no tengui que subvencionar servicis, hi ha que tenir en compte que si no es col.labora no es pot exigir, puix tots tenim l'obligació de contribuir d'acord amb les ordenances que es dicten, l'Ajuntament en si mateix, som tots els ciutadans de Formentera.

L'economia no ha de ser deficitària, lo que passa és que volem i mos

agradaria fer més obres que no possibilitats contempla el nostre presupost, però això és un bon senyal per a demostrar la nostra bona voluntat .

BARTOMEU FERRER MARI (PSOE)

1- ¿ Com valorau el funcionament de l'Ajuntament al llarg d'aquest primer any ?

En quant al funcionament de l'Ajuntament de Formentera només podem dir que l'únic que s'ha arreglat ha set la fatxada, ja que a l'interior continuen sense resoldre's la majoria dels problemes ja existents.

2 - ¿Quina es la valoració de l'actuació del grup socialista dins l'Ajuntament ?

Bé, si tenim en compte que en més d'un any duim presentades més de 200 mocions, de les quals la dreta només ha votat a favor unes cinquanta, i que després practicament no n'ha fet complir cap, podriem definir la nostra actuació com a de molta feina i de pocs resultats .

3 - La problemàtica urbanística i de sanejament són els grans temes a afrontar pel present Consistori ¿quina es la vostra opinió sobre ells ?

La problemàtica urbanística de Formentera està molt malament, ja que en aquests moments no és fàcil fer un planejament correcte després de tants d'anys d'anarquia .

L'any passat la dreta aprovà realitzar unes normes subsidiàries en contra de la tesi socialista partidaria de fer un Pla General de tot el territori. El grup redactor elegit pel Consell Insular no va ser de l'agradat de la nostra dreta, això , va dur que aquesta aprovàs immediatament un planejament de la delimitació dels caucos urbans, per a així poder contrarrestar al equip redactor de les normes esmentades, causant a l'Ajuntament una despesa de prop d'un milió de pessetes, i un detriment a tots els formenterers, ja que sols beneficia a unes determinades zones, com són la de Punta Prima i Maryland -Club Hotel La Mola .

En quant a la problemàtica sanitària a part d'una lleugera millora en la recollida de fems i de neteja en general, seguim tenguent per a resoldre els mateixos problemes de sempre, com son l'eliminació de fems, l'evacuació d'aigües residuals, els serveis mèdics i el transport de ferits.

Tots aquests problemes, juntament amb una possible solució, han set presentats pel grup socialista a l'Ajuntament de Formentera.

En quant a l'eliminació de fems la dreta és partidaria de crear un ferrer controlat, en contra de la nostra idea de mantenir un forn cremador de fems .

El PSOE , referint-se a l'evacuació de les aigües residuals, presentà el passat mes d'Agost una moció a on demanava que es fes l'encàrrec d'un

projecte d'evacuació d'aigües residuals a un grup d'enginyers de Mallorca. Aquesta moció, en aquell moment fou derrotada, i ara un any després ha tornat a ser presentada per UCD i l'encàrrec recau en un grup d'enginyers d'UCD. El finançament d'aquest projecte compta amb la promesa d'un crèdit de 300 milions de pessetes que feu el Ministre d'Obres Públiques, Sancho Rof, en la seva visita a Formentera. Aquest crèdit s'ha vist reduït després de tres mesos a 30 milions de pts., dels quals, nosaltres el grup socialista, també en som molt escèptics.

Per acabar amb aquesta llista de greus problemes, només ens queda fer una petita menció de l'estat en que es troba l'assistència mèdica a Formentera; ja que malgrat el gran esforç que està realitzant tot el personal mèdic aquesta continua sent molt deficitària degut als pocs recursos amb que compten els nostres metges. Així mateix peticions socialistes en les quals es demanava l'assistència d'un altre metge i de dos ATS, amb estada permanent a Formentera, juntament amb l'adquisició d'uns radiotelèfons per a la localització dels metges, fins ara no han tingut cap resposta.

LA PROBLEMÀTICA EDUCATIVA A FORMENTERA (Preescolar i EGB) : LA SI-

TUACIÓ ACTUAL i LA PLANIFICACIÓ FUTURA

SITUACIÓ ACTUAL :

1 - Nivell Preescolar : Existeix un parvulari a Sant Francesc Xavier (el Col·legi "Virgen Milagrosa", regentat per les monges de la Caritat a on poden ingressar els al·lots a partir dels tres anys d'edat. La seva capacitat aproximada és d'uns 120 llocs escolars, que no cobreixen lògicament totes les necessitats de l'illa.

2- Nivell de E.G.B. : Existeix a la Mola una escola unitària que imparteix els cinc cursos de l'etapa, comptant amb uns 40 alumnes. Una graduada mixta a Sant Ferran de ses Roques de quatre unitats amb uns 160 alumnes, i un Col·legi Nacional de vuit unitats (actualment funciona amb dotze) a Sant Francesc Xavier que mitjançant el transport escolar recull alumnes de la Savina, es Cap de Barbaria, es Pujols i Zona etapa de la Mola, comptant amb una matrícula de 410 alumnes.

PROJECTE DE PLANIFICACIÓ FUTURA :

A- Consideracions en que fonamentam la nostra planificació.

Es necessari implantar l'ensenyança preescolar en els propis col·legis d'EGB, ja que ho exigeix el nombre d'alumnes existents així com per a revaloritzar-la i reconeixer-li la gran importància que té.

A E.G.B., s'imposa una descongestió del Col·legi de Sant Francesc Xavier, que en aquests moments ja està saturat, i per això és del tot

imprescindible la construcció d'un col·legi nacional complet i amb servei de menjador incluit a la localitat de Sant Ferran .

En els nivells superiors de BUP i Formació Professional, s'imposa, per part de l'administració i organismes autònoms insulars, la realització dels centres aquí senyalats per a corregir la greu desproporció existent entre el nombre d'alumnes que surten de E.G.B. i les places que hi ha per a continuar els estudis en una edat (14,16 anys) tan necessària per a ells .Es té que crear la possibilitat de cursar Formació Professional a Formentera, ja que si sols existeix BUP, ja de forma oficial els al·lots que finalitzen E.G.B. amb el certificat d'escolaritat, que són molts, què fan ? .

B. - Situació escolar desitjable en cada un dels nivells d'ensenyança .

-Nivell Preescolar :

- .Dos unitats (de 4-5 anys ,i de 5-6 anys) al Col·legi Nacional de Sant Francesc Xavier .
- .Tres unitats com fins ara al Col·legi "Virgen Milagrosa".
- .Dos unitats (4-5 anys,i de 5-6 anys) al Col·legi Nacional de Sant Ferran
- .Una unitat (a partir de 3 anys) a la Mola .

-Nivell E.G.B.

- . Un Col·legi Nacional a Sant Francesc Xavier amb servei de menjador i alumnat de Sant Francesc, Cap de Barbaria, la Savina i Portossaler .
- . Una unitat apte per 40 alumnes al Cap de Barbaria (1er cicle de EGB).
- . Un Col·legi Nacional a Sant Ferran de ses Roques amb servei de menjador i alumnat de Sant Ferran, es Pujols, Punta Prima, es Caló i 2 on a etapa de la Mola .
- ..Tres unitats a la Mola (pàrvuls, 1er cicle de EGB, 2 on i 3er cicle).

- Nivell de Formació Professional .

Un centre per a aquestes activitats que sigui capaç per a uns dos cents alumnes.

Aquest nivell d'ensenyança ,tan necessari en la situació actual, tendria que tenir a Formentera unes característiques especials, ja que, per exemple, no podem pensar en treure una promoció de 30 mecànics, sinó que es tendrien que fer uns grups de professions (les més normals i assequibles : agricultura, electricitat, fontaneria, fusteria, mecànica, secretariat ,turisme ,idiomes ,etc.) amb un màxim de cinc o sis alumnes per branca .

ISIDOR TORRES i CARDONA

ENTREVISTA AMB ANTONI TUR I FERRER (PRESIDENT DE L'ASSOCIACIÓ DE PARES D'ALUMNES DE BUP DE FORMENTERA)

- 1)- Podrieu explicar-nos breument l'història d'aquest centre de BUP que s'acaba de crear?

Si bé es molt recent ,la creació d'aquest centre, en realitat la seua història arranca d'uns quants anys endarrera, tenguent en compte que les primeres idees varen sortir d'entre uns quants pares, entre ells un servidor, moguts sobre tot per les moltes dificultats que representa el mantenir a un infant, o a més d'un, fora de la nostra illa amb les consegüents despeses que això comporta i a més a més tenint-los lluny de naltros, i per tan incontrolats avui en dia dins un ambient de vicis de tot tipus, ...drogues, i molts de etc. més .

- 2)- Amb quins medis materials i pedagògics compta el nou centre?

El centre, com a tal, ara no té res. S'impartien les classes a una sala de les Escoles Velles de Sant Francesc Xavier i dins una altra dependència del mateix edifici, i també a la sala de la Biblioteca Municipal, a unes hores convengudes; pero ens ha set dit que pel pròxim curs es tendrà tot un estoc de material escolar i didàctic prou complet per les necessitats del centre. De moment s'habilitaran les Escoles Velles de Sant Francesc, fent-hi unes divisions adequades per dispondre de les sales suficients per tots els cursos de BUP .

- 3)- Quins cursos s'impartiran el pròxim curs ?

Com ja he dit, tots els de BUP inclús COU .

- 4)- Quina xifra d'alumnes s'hi preveu ?

En principi pensam que poden ser cap una seixantena d'alumnes o tal vegada més, ja que hi ha persones adultes, que desitgen cursar estudis de segon ensenyament, ja que mai havien pogut .

- 5)- Que representa per Formentera i el seu futur aquest centre de BUP ?

Aquest centre de BUP representa la possibilitat de poder aixecar més el nivell cultural de tot un poble, com el formenterer, que sempre a ten gut ansies de progrés i s'havia vist sempre marginat ja que per arribar on els altres de fora sempre han tingut els peus, era necessari fer grans esforços i això era tan sols possible per alguns més ben dotats económicament .

- 6)- Que opinau de l'ensenyament de i en la llengua catalana ? Bé , franca-

ment jo crec que es interessantíssim conèixer bé la llengua propia i poder-la escriure i manetjar-la amb la deguda "soltura" -ja que és la nostra llengua- amb la qual pensam i reflexionam tots els aconteixements de la nostra vida íntima . Per tant forçosament ha de ser més fàcil l'ensenyament en la nostra llengua .

LA NOSTRA LLENGUA A LES ESCOLES (entrevista amb Isidor Torres

Director del C.N. "Sant Francesc Xavier ") .

Sr.Director: a finals de l'any passat (25/oct./79) es publicà l'Ordre Ministerial que regulava l'incorporació de la nostra llengua a les escoles de Balears .Aquesta norma entre els seus articles diu :

-Art.4º I - " La incorporación de la Lengua Catalana y su enseñanza tendrán la consideración de obligatorias en los diversos planes de estudio de BUP,F.Profesional,EGB y E. PreescolarEstas materias, por tanto,deberán ser cursadas obligatoriamente por todos los alumnos .

-Art.6º 2- "En el nivel de EGB,esta enseñanza se impartira dentro del horario lectivo,con una duración aproximada de tres horas semanales para los alumnos".

1)- A quants de cursos s'ha impartit l'ensenyament del català ?

Es va fer

a tots els cursos,des de el primer fins 8è ,i això s'ha d'agraciar molt a tots els mestres,ja que varen fer aquestes classes amb tota l'il.lusió malgrat l'escassa preparació que la majoria teniem en aquest aspecte i el poc material d'ensenyament,adaptat a les nostres illes,que teniem a les mans .

2)- Com ha estat rebut pels estudiants ?

Això és un fet que mereix reflexió.

En un principi no agradava a ningú,era com una cosa estranya i llunyana per a tots,una "assignatura" més que venia a complicar l'EGB . En una segona fase ja s'en adonaren que el "català" no era res tan raro i difícil i estrany a la seva forma de parlar,sinó que només era el nom d'una llengua que ells sabien parlar però no llegir ni escriure. I ja en un tercer moment la seva actitud va ser molt positiva i plena d'interès per aprendrer-la a llegir i escriure.És ,en definitiva,la demostració clara de que una vegada que som capaços d'abandonar els prejudicis que tots portam dins,i no precisament per gust ,i entrem en coneixença amb una cosa tan nostra com en aquest cas tots ens hi trobam a gust .

3)- Han existit reaccions en contra de l'ensenyament del català ?

D'una

manera total i absoluta no ,ara bé, som conscient que hi ha bastant gent que encara creu que aquest ensenyament és perdre el temps i que més valdria estudiar matemàtiques o anglès ,per exemple,.Això és una tasca que durà temps i que ens exigirà a tots un gran esforç i fet a més en rigor i serietat .És precís que la gent vegi clar que la paraula "català" és tan sols el nom d'una llengua : que estudiar-la no significa

aprendre a parlar com els de Barcelona o una altra ciutat de Catalunya. A Formentera no hem de parlar com a Barcelona, hem de parlar com fins ara ho feim, però sabent llegir i escriure el que parlem. Aquesta és la feina, que no és poca, de l'escola .

Un fet que pot ajudar-hi molt és que a l'escola no només s'estudia llengua, sinó també la nostra geografia, la nostra història, la nostra cultura i tradicions, etc. i això són aspectes que fan aquesta "assignatura" indubtablement agradable i necessària . Pensem aquí en la contradicció que suposa que els alumnes estudiïn els rius o el relleu d'Austràlia o Suècia, per exemple, (sense voler dir que això sigui dolent clar, i que, en canvi no sàpiguen dibuixar el mapa de Formentera o saber el nom de les illes, puntes o racons propis de la terra que trepitja cada dia i relacionar-la i conèixer també les altres illes Balears .

4)-Quina ha estat l'actitud dels castellano-parlants i estrangers ?

En general ha set molt positiva i decidida. Tots han fet un gran esforç per superar les dificultats que per ells representa aprendre la nostra llengua. És de destacar que tots veuen clarament que és l'únic camí que hi ha per deixar d'ésser precisament "peninsulars" i "estrangers" .

5)-Quina postura han tingut els pares ?

Bé, aquí hi hagut de tot . Pensau

que a Formentera hi havia molt poca motivació i mentalització a nivell de poble per a començar aquest ensenyament. És per això mateix que a principi de curs es va mantenir una reunió en tal sentit en la qual n'Isidor Marí va explicar a tots els pares que vengueren (que varen ser molts) el "com" i el "perquè" de l'ensenyament de la nostra llengua i cultura. En tot i això vull dir, com ja he assenyalat abans, que si bé s'ha avançat un bon troç encara falta molt perquè es valori en el que val l'ensenyament de la nostra llengua i cultura .

6)-Existeix una conscienciació entre el professorat de l'importància de l'ensenyament en català ?

En els professors de les illes sí, encara que és difícil. Crec que mentre es tinguem tots els llibres en castellà, no es modifiqui el Concurs de Trasllats, es faci una preparació profunda dels professors i sobre tot hi hagi una estabilitat dels mestres a una Escola, això no és pot aconseguir totalment .

7)-Creus que l'ensenyament de i en la nostra llengua pot incidir en una normalització lingüística a altres nivells ?

Estic convençut que és l'únic camí per aconseguir-ho ja que per jo és veritat que es valora, es dona importància i s'estima allò que un més coneix, per tant aprenguem, parlem i escriguem en la nostra llengua i estudiem la nostra història i cultura i és segur que tots ens l'estimarem i valorarem més cada dia a l'escola i allà on sigui .

1a- Estam en un moment econòmic que es pot considerar de crisi, com creu Vtè. que afecta aixó a l'illa ?

A Formentera encara no es pot parlar de crisi econòmica i tenc fe en que podrem mantenir-nos estables. Tenguí present que el poble de Formentera està lluitant des de fa molts anys contra aquesta crisi que tant incideix en tota Espanya i que nosaltres patiríem d'haver caigut en la temptació de plans que intentaren imposar-nos .

2on- ¿Que fa la Petita i Mitjana Empresa de Formentera que Vtè. presideix enfront a tota la problemàtica de l'illa?

Enfront a la problemàtica de l'illa poc podem fer, nosaltres no tenim cap poder executiu, primer la consideram i després la tramitam als organismes competents, no sempre amb massa èxit, així és el cas de l'Ajuntament de Formentera . Moltes voltes em pregunt si els que prenen les decisions se'n recorden d'un poble que els va dar uns vots per a que vigilassin pels seus interessos .

3er- ¿Quins problemes considera principals dels que es produeixen a Formentera ? Els problemes més greus són la degradació del medi (contaminació del subsòl, de les aigües de les nostres costes, etc.) . En segon lloc, la degradació social amb un punt molt greu que és el consum de drogues. En tercer lloc les construccions en massa que estan en relació amb el primer punt d'aquest qüestionari .

4rt- ¿Quina es la resposta dels organismes insulars a la problemàtica dels diversos sectors ?

La resposta dels organismes insulars no és lo seria que seria d'esperar, però devem tenir present que estam travessant un buit de poder. Amb la marxa endarrera de l'autonomia, amb uns consells sense competències, tot l'aparell de l'Estat va un poc a la deriva .

5è - ¿Quina es la resposta dels empresaris de Formentera respecte als sindicats empresarials, i quin grau de cooperació hi ha?

La resposta de l'empresariat de Formentera és molt positiva, la majoria senten la necessitat de l'unió . Hi ha consciència dels problemes que ens afecten i sabem que treballant els anirem resolguent.

6è- ¿Com veu el futur de l'illa?

El futur de l'illa depen de si som capaços de mantenir els criteris del poble de Formentera que consisteix en un creixement moderat i responsable, o bé, de si ens deixam arrastrar pel Déu dels diners .

1er) - Estam en un moment económic que es pot considerar de crisi, com creu Vtè. que afecta aixó a l'illa ?

Es evident que per tot el món s'esta atravesant un moment de crisi econòmica i que aquesta repercuteix en la nostra industria hotelera .Són molts els clients que cada any ens visiten i que ,ara,es veuen obligats a privar-se d'una sèrie d'extres a fi de poder-se emmotllar al seu pressupost per a les vacances .

En quant a l'ocupació hotelera,afortunadament,no ens sentim afectats,ja que podem vore que practicament és impossible trobar una plaça lliure en tot l'estiu .

2on) - ¿Que fa la Federació que Vtè. presideix enfront a tota la problemàtica de l'illa ?

La recent creació de la Federació Hotelera de Formentera,ha set degut a la necessitat que tenim tots els empresaris d'ajuntar-nos perquè així poguem fer front a tots els problemes que tenim. En principi ,si bé és veritat que és molt poc el que s'ha fet,crec que el més important és arribar a una unió entre tots.S'esta estudiant la possibilitat d'integrar-nos en la PIME de Formentera,i la possibilitat de tenir conjuntament una oficina, que també podria servir per a que organismes competents,hi creassin una oficina d'informació turística .

Tenim ja funcionant des de fa molts d'anys la Cooperativa Hotelera, la qual ens ajuda en qualitat i rebaixa el preu dels nostres productes .

Mantenim reunions amb els associats on fixam criteris de preus per a la pròxima contratació amb les agències de viatges i a través de la Federació Hotelera Pitiusa rebem circulars i informació, a més de les llistes de preus de la Federació Nacional .

3er) - ¿Quina es la resposta dels empresaris de Formentera respecte als sindicats empresarials,i quin grau de cooperació hi ha ?

Amb les centrals sindicals es negocien els convenis a nivell provincial.

4rt) - ¿Com veu el futur de l'illa?

Soc optimista de cara al futur turístic de Formentera,encara que per a aixó fa falta que tots ens conscienciem de que hi ha que dotar a Formentera d'una infraestructura,millorar i dotar de millors serveis a la nostra industria per a poder combatre en aquest mercat que cada dia exigeix més.Protégir l'urbanisme a fí que Formentera no perdi la seva propia imatge i conservi les seves platges,úniques en Europa,netes i desertes.

FRANCESC NEGRE (ARQUITECTE)

I- Als darrers anys l'illa de Formentera ha sofert greus atemptats urbanístics i de destrossa del paisatge, ¿ creus que encara es possible impedir d'alguna manera la destrucció del nostre medi ?

Si l'Ajuntament el legit vol, es poden aturar o impedir els atemptats urbanístics i la destrossa del paisatge. Que l'Ajuntament vulgui, és molt difícil de determinar donada la vaguetat dels seus elements. Es donen llicències d'obres sense cap criteri, i encara pitjor, a un s'els deixa de racó per a aprofitar el temps i així poder-se donar llicències a ells mateixos.

La mida principal per a impedir la destrucció del nostre medi és complir estrictament el que la llei del sòl i el Pla Provincial, encara que plens de defectes, donen. Si tothom que construeix, fora dels nuclis urbans més o menys consolidats, observés els criteris de parcel·la mínima de 15.000 m², ocupació del 5%, i (això baix del meu criteri) sigui on sigui no més de dues plantes (la llei en permet quatre). Però per a impedir realment aqueixos perills és urgentíssim la redacció i aprovació d'unes normes d'ordenació del territori, a fi d'unificar tots els criteris que són necessaris a Formentera.

En quant als nuclis urbans, seria convenient aturar totes les obres, inclús les que estan en construcció, algunes amb permís però sense el projecte d'execució; o bé permetre a tots els sol·licitants que s'ajustin comparativament al criteri de concessió de llicència al "concejal" des Pujols, edificar i per tant sense discriminació. En fi, el que a l'Ajuntament s'enten per majoria, com a democràcia e igualtat.

2 - Sovint s'ha fet servir per certs sectors el pretexte de l'atur, de la crisi a la construcció, a fi de dur a terme una determinada política urbanística ¿ existeix en la realitat aquesta crisi ?

blema solidari en tot l'àmbit estatal. Ara bé el problema de l'atur no existeix només en la construcció. Hi ha atur a l'agricultura, a l'indústria del metall, en els equips de serveis. Hi ha atur en sanitat, ja que només tenim tres metges amb 20.000 habitants a l'estiu, i en canvi, hi ha un superavit de transports entre Eivissa i Formentera.

Hi ha, però un atur general i salvable en part sobre l'illa; parlant d'obres:

- 1er) Conve reformar construccions que no estan a l'ordre del dia.
- 2on) Conve que tota obra tingui un control no sols de permís, si no també de qualitat.
- 3er) Recaudar impostos, i fer obres municipals i cobrar les llicències.
- 4rt) Començar per alguna banda i no quedar-se "aturat" davant el munt de problemes a resoldre.

FRANCESC NEGRE (ARQUITECTE)

I com a darrer aspecte,quin atur real hi ha entre els formenterers? jo que sapiga de forma majoritària es dóna entre els de fora i que ara són aquí .Clar que s'hauria de veure qui realment "sent" el seu atur i qui no .(&)

Es absurd vulguer resoldre l'atur;si fossim tan patriotes hauriem de crear 1.500.000 de llocs per fer 40.000 cases per any,o d'una forma modesta el percentatge que ens toca,o sigui ,col.locar a 150 persones,de les que,segons les estadistiques,25 haurien d'anar a treballar a la construcció,aixó vol dir 4 cases més per any.Que és aixó davant de les 70 cases o més que es comencen cada any ? podriem col.locar aquests "propietaris" i assumpte resolt .

3 - Com veus el futur urbanístic de Formentera en els propers anys ?

Si se-
guim al pas actual,amb un control burocràtic tan minuciós però amb tan poc resultat real,veurem l'illa feta una maregassa d'extolita .

Si s'ha de controlar ,s'ha de controlar tot.Si s'ha de parar,s'ha de parar tot el necessari,peró sempre començant pel més gran i no per la "peccata minuta"! .I,aixó si,urgentíssimament unes normes que es facin complir sense discriminacions .

Actualment hi han tres tipus de discriminacions : a) Polítiques, b) Personals i ,c) Forànees .Totes elles són despreciables ,i mentre subsisteixen estarem com en els temps de rapinya .

(&)= Però el més curiós seria veure la quantitat de "rics propietaris" que són a l'atur a l'hivern .

OBRA CULTURAL BALEAR DE FORMENTERA

President : Vicent Serra i Ferrer
Vice-president : Isidor Torres i Cardona
Secretari : Jaume Verdera i Verdera
Tresorera : Lina Marí i Mayans
Vice-secretari: Francesc Escandell i Castelló
Vocals : Antoni Tur i Ferrer
Lluïsa Cardona i Verdera
Victor Tur i Ferrer
Ildefons Juan i Marí
Josep Ferrer i Mayans
Ignasi Tur i Ferrer

FORMENTERA

POBLE DE FORMENTERA N° 8-9-10 i extra

INDEX

- Editorial	p.1
- Local	p.2- 7
- Encara es viu a Grècia, per Teresa Roca	p.7- 8
- Notes sobre la flora de Formentera, per F.Jackson.....	p.9 -10
- La nostra llengua , per Francesc Escandell	p.II -12
- Plou i fa sol , per Josep Serra	p.I3 -14
- Una nació sense estat, un poble sense llengua(II-III)....	p.I4 -15
- Veure el món d'ahir i el d'avui, per Josep Serra	p.I6 -17
- Comunicat dels participants a la taula rodona sobre "el futur de la llengua catalana"	p. 17
- Bústia .Secció de cartes	p.18

EXTRA-80

- Formentera als 80	p. 19
- L'Ajuntament de Formentera:	
-Entrevista amb Antoni Calafat....	p. 20-21
-Entrevista amb B.Ferrer Marí	p. 22-23
- El Turisme:	
-Josep Marí i Serra--Presid. P.I.M.E.F..	p. 28
-Francesc Ferrer -- Fed.Hosteleria	p. 29
-Francesc Negre -- Arquitecte	p.30-31
-L'Ensenyament:	
-La problemàtica educativa a Formentera.....	p. 23-24
-El BUP a Formentera	p. 25
-La nostra llengua a l'escola	p.26-27

